

#25

NÁDLER István

NÁDLER ISTVÁN (1938)

Feketebács No. 11. | Feketebács No. 11., 1987

Olaj, vászon | Oil on canvas, 142 x 110 cm
Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse:
Nádler István 1987, Feketebács No. 11.

Kezdő ár | Starting price: 5 500 000 Ft / 15 278 EUR
Becsérték: 10 000 000 - 15 000 000 Ft
Estimated value: 27 778 - 41 667 EUR

PROVENIENCIA | PROVENANCE:
| egykor német magángyűjteményben

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:
| István Nádler Budapest - Feketebács 1985-1989. Budapest, 1989.
(*Feketebács No. 9., 1987* címmel)
| Lóránd Hegyi: István Nádler. Ein malerisches Oeuvre in Ungarn.
AER Verlag, Bozen, 1999. 126. kép (*Feketebács No. 9., 1987*)

Hegyi Lóránd *Mindig és újra* címmel rendezte meg Nádler István nyolcvanas években készült munkáit bemutató kiállítását Pécsen és Grazban 1989-ben. A cím találóan foglalta össze azokat a változásokat, vagy pontosabban

hangsúlyeltolódásokat, amelyek az életműben az évtized során végbementek. Az átalakulás első látásra drasztikus, azonban közelebbről tekintve feltűnik, hogy egyáltalán nem volt megalapozatlan, sem művészetének belső

logikáját, sem a külső körülményeket tekintve. A hetvenes években a magyar neoavantgárd képzőművészek jellemzően kiábrándultak a hagyományos festészetből, volt, aki folytathatatlannak vélte azt.¹

1. Nádler István: *Feketebács I.-IV., 1986*

A többség viszont nem volt ennyire szélsőséges, inkább kipróbáltak egyéb műfajokat, vagy épp a korban virágzó konceptuális művészet területére (is) tévedtek, ahol az alkotás folyamata és a realizált mű helyett, magának az ötletnek tulajdonítottak nagyobb szerepet. Közöttük talán Nádler volt az egyetlen, akinek művei a radikális formai és színbeli redukciók ellenére még ekkor is, egyféle érzelmi-érzéki-intellektuális szemléletet tükröztek (ld. *Fehér-képek*). Így nem csoda, ha Hegyi benne látta az ún. új festőiség vagy új szenzibilitás magyar kezdeményezőjét a következő évtizedben. Ez alatt nem egy stílust, hanem egy olyan alkotói attitűdöt értett, amely az avantgárd modernitásával, univerzalitásával és személytelenségével szemben érzéki, szubjektív, a hagyományokat és stíluselemeket bátran keverő műveket teremt. Nádlernél valóban az 1980-tól festett képeiben találkozott és vált meghatározó jelentőségűvé a – külön-külön már létező – problémakör, amely a geometrikus forma és a dinamikus gesztus, a tervezés és intuíció kettősségére épült. A Malevics-interpretációk

és a saját, korai Niké-motívumhoz való visszanyúlás az „ismerőségüknek” és „könnyen felismerhetőségüknek” köszönhetően biztonságot és egyben lehetőséget adott a művészeknek ahhoz, hogy megszabaduljon a kötöttségektől. Műveiben az egyértelmű képi viszonylatok racionális rendje felborult, és a hangsúly a motívum festői gesztusokban, színekben való megformálására, a festői elemek emocionális jelentésére, az újabb és újabb benyomásokra való gyors reakcióra került, amelyben a véletlennek kiemelt szerep jutott, anélkül, hogy eluralkodott volna a képen vagy a szubjektumon. Hegyi szerint mindez nem egyszerűen az ismert motívumok, a különféle hagyományok és történelmi stílusok agresszív és intenzív destrukciójáról, hanem azok legszemélyesebb átértelmezéséről és bensővé tételéről, valamint az én kultuszának megteremtéséről szólt.² Ezért Nádler nyolcvanas években készült képeit sokan egyféle vizuális naplóként olvassák, amelyből szinte pontosan végigkövethető, hogy a festő épp milyen forma, szín, érzelem vagy anyag hatása alatt állt.

A Feketebács-képek a nyolcvanas évek közepétől jelentek meg Nádler István életművében. Nem egy konkrét vagy állandó motívum köré épültek, nem is egy koherens kép-sorozat, amely ugyanazt a gondolatiságot képviseli. Ami összeköti őket, az a helyszín, ahol maguk a festmények készültek. Olykor tájképek, anélkül, hogy a táj képét nyújtanák, természeti motívumok nélkül, csupán szín- és kézgesztusok segítségével. Máskor megjelenik rajtuk a háromszög és ékre egyaránt utaló forma csapongó színforratokban, lendületes és nagy ecsetvonásokkal, újra meg újra alkotva. A most aukcióra kerülő *Feketebács No. 11.* (1987) a Malevics-tól eredeztethető kötöttebb formát és a Niké-motívumot ötvözi egyszerre jól felismerhető nádleri módon. Ez a könnyen hajlítható motívum mintha egy szuprematista fehér térben lebegne, de a kép alsó felét betöltő sötétkék háromszög mégis konkretizálja helyzetét. Korábban a feszültség Nádler művein egy-egy alakzat között jött létre, itt azonban magában az alakzatban történik meg, irányok, vonalak, színek és gesztusok egymásra hatásoként.

FÖLDES LÉNA

¹ A hatvanas-hetvenes évek folyamán számos nemzetközi írás jelent meg a festészet haláláról. Mindez nem volt szokatlan a 20. század folyamán, hiszen a történelem, a szerző, a művészet és a művészettörténet végét is sokan megjövendölték. Erről ld. például az amerikai *Artforum* korabeli számain, vagy itthon Birkás Ákos kijelentését: „Festő voltam, szerettem a festészetet, tulajdonképpen ragaszkodtam is hozzá, de nem lehetett. A festészet a hatalom diskurzusához tartozó nyelvezet volt, ez volt a baj. Akármít mondott is az ember a festészet nyelvén, az valahogy az akkori politika-értelmissé válás része lett, egyszerűen azért, mert a kultúrpolitika akceptálta a festészetet, mint nyelvet.” In: Birkás Ákos: Fotómunkák 1975-78. Knoll Galéria, Bécs, 14.

² Hegyi Lóránd: Nádler. In: Nádler István gyűjteményes kiállítása 1985. Műcsarnok, Budapest, 4.

